

Γλωσσάρι

A

αβάντσα: φλερτάρισμα
αβίζο: μήνυμα, ειδοποίηση
αβουκάτος: δικηγόρος
αβτζίδικος: κυνηγετικός
αγγειό: δοχείο νυκτός
αΐπι: ντροπή
αϊράνι: το αριάνι, κρύο ρόφημα
γιαουρτιού
αλαμπρατσέτο: ιδιωματικός τύ-
πος του αλαμπρατσέτα
αλάνι: ανοιχτός χώρος, αλάνα
άμια: θεία
αμόντε: στράφι
αμορόζα: φιλενάδα, ερωμένη
αμπλά: μεγάλη αδερφή και εξα-
δέλφη (τουρκ. abla)
αμπόδεμα: αδυναμία συνουσίας
ανά: μάνα (τουρκ. ana)
αναντάν-μπαμπαντάν: από μάνα
και πατέρα, γνήσιος
αντέτι: έθιμο
αξεταχίνιαστα: αξημέρωτα
(κρητ.)
απέ: έπειτα
αρσίζης: πρόστυχος
ατζεντζία: πρακτορείο
αυλή: προθάλαμος, χολ
άφερουν: μπράβο (τουρκ. aferin)

αφιονι: όπιο
αφρίτης: δαίμονας
αχμάκης: ανόητος
αχτάρικο: φιλικατζίδικο

B

βαλής: νομάρχης
βαρεμένη: έγκυος
βγαίνω στο μείντάνι: ξεπορτίζω
βεργέτα: βέρα
βερχανές: παλιό στενόμακρο
φράγκικο σπίτι
βιδέλο: μοσχάρι
βιτσικόνσολας: υποπρόξενος
βολά: φορά
βολτετζάρω: βολτάρω, περιφέ-
ρομαι
βουράκια: καπνιστά ή παστά
ψάρια
βρούτζα: βούρτσα για χτένισμα

Γ

γαζέτα: εφημερίδα
γαζετιέρης: δημοσιογράφος
γεμενιά: είδος χωριάτικων πα-
πουτσιών
γεννήματα: δημητριακά
γερλίσιος: ντόπιος
γητειές: μαγικές λέξεις ή φρά-
σεις

γιαβουκλού: φιλενάδα, ερωμένη	ζεβζέκης: ανόητος
γιαβουκλούς: αγαπητικός	ζούλια: ζήλια
γιαβρί μου, γιαβρούμ: μωρό μου	
γιαγκίνι: πυρκαγιά	H
γιαμπανά: άδικα	ηβοί: άχου
γιασαξής: φύλακας, θυρωρός (από το τουρκ. <i>yasak!</i> = απα- γορεύεται)	Θ
γιασμάκι: γυναικείο κάλυμμα προσώπου	θρίβουλα: ψίχουλα
γιατάκι: κρεβάτι	K
γιοντζές: τριφύλλι	καβάσης: θυρωρός, φύλακας, κλητήρας
γιουβρεξής: κουλουρτζής	καζαντζίω: πλουτίζω, αποκτώ περιουσία
γιουλαράκι: μικρό χαλινάρι	κάκανα: τρανταχτά γέλια, χάχα- να
Γιουνανλής: Έλληνας, Ελλαδίτης	κακανίζω: χαχανίζω
γιουρουντάρω: επιτίθεμαι	κακосуύρα: κακομοίρα
γκαζολίνα: βενζινακάτος	κακοχράχει: κακό χρόνο να 'χει
γκεβεζελίκι: αστείο, πλάκα	καλεμκέρι: σταμπωτό τσεμπέρι
γχιουζελίμ: ομορφιά μου	καλπαζάνης: απατεώνας
Γκιριτλής: Κρητικός	καντιώνω: ζαχαρώνω
γυαλιάδικο: κατάστημα γυαλι- κών και πορσελάνινων ειδών	καπελομανίγκος: καθολικός ιε- ρωμένος (ειρων.)
Δ	καπιτάλιο: κεφάλαιο
διαλύζω: χτενίζω	καρακαηδόνα: γυναίκα περα- σμένης ηλικίας
E	καρακαλτάκα: карапуτάνα
εγκρέτα: στολίδι από φτερά εξωτικού πτηνού	καρακόλι: αστυνομικός σταθ- μός/τμήμα
εδωνανά: εδώ ακριβώς	καρλίκι: χιονότοπος
ελεμές: διαλεχτός, αλλά και τι- ποτένιος (μεταφ.)	κάρναξε: σκάσε
εσκιγιάς: ληστής	καρότσα: άμαξα
Z	καροτσόδρομος: αμαξιτός δρό- μος
ζαμπαραάς: γυναικοκατακτητής	καρρές: ντεκολτέ
ζαντάρμα (η): χωροφύλακας	καρσινός: αντικριστός, απέναντι
ζαπτιές: χωροφύλακας	κασκαβάλι: κασέρι

κατάκαρσι: ακριβώς απέναντι	κουιμουτζής, κουγιουμτζής: κο- σμηματοπώλης
κατής: ιεροδικαστής	κουιμουτζίδικο: κοσμηματοπω- λείο, χρυσοχοείο
κατιμέρι: είδος σμυρναϊκής μπουγάτσας	κούλας: μεγάλη αγροικία
κατιφένιος: βελούδινος	κουμάρι: τζόγος, αλλά και κανά- τι νερού
κατσάκης: φυγόστρατος, λιποτά- κτης	κουμάσι: κοτέτσι
κατσαμάκι: απόδραση για ερω- τικούς λόγους	κουπακού: καφεμάντισσα
καφέ-σαντάν: λαϊκό καφενείο με μουσική	κουπές: κλειστή άμαξα
καφούλα: καφερή, κακομοίρα	κουράντες: θεράπων ιατρός
κελεφέδες: χειροπέδες	κουραντί: βλ. κοραντί
κεμέρι: ζώνη	κούρβα: ξεσκισμένη, πουτάνα
κεχαγιάς: επιστάτης	κουρίτα: χαρακτηριστικός τύπος βάρκας της Σμύρνης που έμοιαζε με γόνδολα
κιζίμ: κόρη μου (τουρκ. <i>kizim</i>)	κουρμπάτσι: βούρδουλας
κιζλάραγας: μαύρος αρχιευνού- χος στο χαρέμι του σουλτά- νου	κουρμπέτι: ξενιτιά
κινά: κόκκινη βαφή για μαλλιά και νύχια	κούρσι: ιππόδρομος
κιρχανάς: πορνείο	κουσελεύω: κουτσομπολεύω
κογιονέρνω: κοροϊδεύω	κουσέλι: κουτσομπολιό
κολιτσιάνος: θαλάσσια ανεμώνη	κουσελιάρης: κουτσομπόλης
κόνα: κυρία, κυρά	κουτουπιές: κουντεπιέ
κόνσολας: πρόξενος	κούτσα: κούκλα
κονσολάτο: προξενείο	κρεμασίδι: κρεμάστρα
κοντρολέρνω: ελέγχω	κρεπάρω: σκάω από τη ζέστη
κοντσεδάκι: μπουμπουκάκι	Λ
κοραντί, κουραντί: μαύρη κοριν- θιακή σταφίδα	λαλούμενα: μουσικά όργανα
κορδέλες: σερπαντίνες	λαπάς: κατάπλασμα
κουάρτο: τέταρτο της ώρας	λείφανο: κηδεία
κουγιουμτζής: βλ. κουιμουτζής	λεμοντζής: πωλητής λεμονάδας
κουδουνάτος: μασκαράς, μεταμ- φισμένος	λεμπλεμπιτζής: στραγαλατζής, πωλητής ξηρών καρπών
κουζούμ: αγάπη μου (τουρκ. <i>kuzum</i>)	λιλιά: χρήματα (μεταφ.)
	λιμοκοντόρος: δανδής
	λιμπινάρια: λούπινα
	λόζα: θεωρείο θεάτρου

λωλοσερβάγια: παλαβούτσικη	λίρα
M	μπαϊλντισμένος: λιπόθυμος
μαγκαφάς: βλάκας	μπακιρτζίδικο: χαλκωματάδικο
μάισσα: μάγισσα	μπάλος: χορός
μάκινα: μηχανή	μπάνκα: τράπεζα
μαλαφράντζα: σύφιλη	μπανκιέρης: τραπεζίτης
μανίζω: θυμώνω	μπαρντατζίκια: είδος εκλεκτών σύκων
μανιφατουριέριχο: υφασματο- πωλείο	μπατζή: έγχρωμη (μαύρη) τρο- φός (τουρκ. <i>baci</i>)
μαντινούτα: ερωμένη	μπαχτσεβάνης: κηπουρός
μαρνάρος: ναυτικός	μπεζεστένι: θολοσκέπαστη αγο- ρά με μεγάλες πόρτες στα δύο άκρα που έκλειναν το βράδυ
ματζεύω: μαζεύω	μπελεντιές: δημαρχείο, δημαρχία
ματζί: μαζί	μπενταβά: πάμφθινα, δωρεάν
ματινέ: απογευματινή θεατρική παράσταση	μπεντέλι: χρηματικό ποσό για απαλλαγή από τη στρατιωτι- κή θητεία
μαυρομαμούνα: μαύρη κατσαρί- δα	μπεχτσής: δημοτικός νυχτοφύλα- κας
μεζάρι: μνήμα, τάφος	μπιλιέτο: εισιτήριο
μεζαρλίκι: μουσουλμανικό νε- κροταφείο	μπίνα: καβάλα
μεϊμάρης: αρχιτέκτονας	μπίνμπασης: ταγματάρχης (τουρκ. <i>binbaşı</i> , κυριολεκτικά χιλίαρχος)
μεϊντάνι: πλατεία	μπίντα: δέστρα σκάφους
μεμούρης: υπάλληλος	μπιτιρίμι: άψογη, τεφαρίκι
μενεξές: βιολέτα	μπλίρα: ασημένια ή χρυσή κλω- στή
μεντρεσές: ισλαμικό σχολείο εκ- μάθησης του Κορανίου	μπόμπα: βαρελότο
μεταλλίκι: χάλκινο νόμισμα μι- κρής αξίας, το 1/4 του γρο- σιού	μπομπή: ιδιωματικός τύπος για την πομπή, ρεζιλίκι
μετζίτι: ασημένιο νόμισμα, το 1/5 της χρυσής τουρκικής λίρας	μποντρούμι: υπόγειο
μιλέτι: έθνος	μποξάς: τετράγωνο ύφασμα με το οποίο έκαναν μπόγο
μόλωμα: επιχωμάτωση	Μπόρσα: Χρηματιστήριο
μουατζίρης: πρόσφυγας	
μουσαμαδιά: αδιάβροχο	
μουχτάρης: κοινοτάρχης	
μπαγκανότα: χάρτινη τουρκική	

μπούγιουρουμ: ελάτε, ορίστε
(τουρκ. *buyurum*)
μπουνάρι: πηγή
μπρουσαλιό: από την Προύσα

N
ναμουσουζής: άτιμος
νενέ (ακλ.): γιαγιά
νενέκα: γιαγιάκα
νταγ: βουνό (τουρκ. *dağ*)
νταλάκα: σπλήνα
νταλίκα: τετράτροχη άμαξα με
σούστες
ντάμι: πρόχειρο αγροτικό σπιτά-
κι
ντεβές: καμήλα
ντεβετζής: καμηλιέρης
ντελβές: το κατακάθι του καφέ
ντεμερτζής: σιδεράς
ντεντές: παππούς, ιερό πρόσωπο
ντερές: ρεματιά
ντερμάνι: γιατρικό, ιδίως για
ερωτικούς λόγους
ντηριέμαι: ντρέπομαι
ντρέντνωτ: θωρηκτό
ντρομπατζής: πυροσβέστης
νυφικάτο: νυφικό φόρεμα

O
όνμπασης: δεκανέας
όντινο: διαταγή
ουστάς: μαστορας
οφισιάλος: αξιωματικός
όγιεσκαί: όχι επιτατικό

Π
παϊτόνι: μόνιπη άμαξα που
έπαιζε το ρόλο του ταξί

παιχνιδιάτορας: οργανοπαίκτης
παλαμούτι: βελανίδι
παλιογλίτσης: παλιοβρομιάρης
παλιογλιτσού: παλιοβρομιάρια
πανικά: λευκά είδη, υφάσματα
παρασόλι: ομπρέλα
παρτίδα: εκδρομή
πασάζ: στοά
παστέλι: ξύλο (μεταφ.)
πάστρα: ξερή (χαρτοπαίγνιο)
πατσάδες: μπατζάκια
πεζεβέγκης: παλιάνθρωπος
πεστεμάλι: μεγάλη πετσέτα λου-
τρού
πεταλάκια: χαρτοπόλεμος
πήκα: είπα
πολτρόνα: πολυθρόνα
Πόστα: Ταχυδρομείο
πούλι: γραμματόσημο
πούλουδο: λουλούδι
πουτί: μουνί
πουτούδης: μουνάκιας, πόρνος
προτεζέ: προστατευόμενος δυτι-
κού κράτους (γαλλ. *protégé*)

P
ράγκο: κοινωνική τάξη
ρεζουλτάτο: αποτέλεσμα
ρεμέντιο: φάρμακο, γιατρεία
ρεμούρικο: ρυμουλκό
ρεσπέρης: αγρότης
ρετσέλι: μαρμελάδα
ριβόλβερο: περίστροφο
ρόστο: ψητό κρέας, ροστιμπίφ
ρούσα: κοκκινομάλλα
ρουσπού: πόρνη

Σ	σπούτσης: βρομιάρης
σαΐτα: είδος πυροτεχνήματος	σταφιδομάγαζο: αποθήκη/γρα-
σαλμόν: καπνιστός σολομός	φεία σταφιδεμπορικού οίκου
σαλόνη: τραπεζαρία (το νεοελλ.	στούφα: σόμπα πετρελαίου
σαλόνη το έλεγαν «σάλα»)	
σαντάρδο: κοντάρι σημαίας	T
σαντέζα: τραγουδίστρια	ταβατούρι: νταβαντούρι
σαράφης: αργυραμοιβός	ταγκαλάκι: άξεστος Τούρκος
σαριλίκι: ίκτερος	άτακτος, παλιοτόμαρο
σαχνισίνι: κλειστό μπαλκόνι	ταμάμ: εντάξει (τουρκ. tamam)
σεκερλίδικος: γλυκός, με πολλή	ταμάχι: πλεονεξία
ζάχαρη	ταντούρι: μαγκάλι σκεπασμένο
σεκερτζίδικο: ζαχαροπλαστείο	με πάπλωμα
σεκλεντίζομαι: στεναχωριέμαι	ταούκ κιοκσού: τουρκικό γλυκό
σερβιτσιάλο: κλύσμα	από γάλα και στήθος κοτό-
σεργί: ισοπεδωμένος χώρος για	πουλου
ξήρανη σταφυλιών ή σύκων	τεζ(ι)άκι: πάγκος καταστήματος
σερσερελίκι: χαζομάρα	τεπές: λόφος (τουρκ. tepe)
σεφέρι: ταξίδι	τεσκερές: έγγραφη άδεια
σιγούτι: ιτιά	τζάνουμ: ψυχή μου
σιμίτι: πολιτικό κουλούρι	τζιβαερικά: κοσμήματα
σιτζίμι: χοντρός σπάγκος	τζιγέρι μου: σπλάγχο μου
σκορτσάρω: συνουσιάζομαι βί-	τζιεράκια: συκωτάκια
αία, βιάζω	τζιλβελού: ναζιάρα
σκυρόστρωτος: στρωμένος με	τζόβενο: νεαρός
χαλίκι	τόκα: χειραψία
σουκρούτ: ξινολάχανο (γερμανι-	τόστα: σάντουιτς
κό πιάτο)	τουζλούκια: γκέτες
σουλούδικος: χυμώδης	τουλουμπατζής: πυροσβέστης
σουνέτι: περιτομή	τουρμπές: μικρό εξαγωνικό ή
σούντιτος: υπήκοος	οκταγωνικό μαυσωλείο
σουράδες: αρνίσια ρολά γεμιστά	τουρνέ (ο, άκλ.): ποπός
με κιμά, τριμμένα καρύδια,	τραβάω ένα μπερντάχι: τα ψέλ-
σταφίδες και κουκουνάρι	νω σε κάποιον
σουρτούκα: γυναίκα του δρόμου	τραμβάι: ιππήλατο τραμ (αγγλ.
σπετσιέρης: φαρμακοποιός	tramway)
σπίρτο: οινόπνευμα	τρικαντό: τρίκοχο καπέλο τύπου
σπιτάλι: νοσοκομείο	Ναπολέοντα

τσάι: μικρό ποτάμι (και τέιο)	φαμόζος: φημισμένος
τσακίρικος: γαλανός	φαρφουρένιος: πορσελάνινος
τσάμι: πεύκο	φοινίκια: μελομακάρωνα
τσαούσης: λοχίας	φραγκόπαπας: καθολικός ιερω-
τσαρσάφ: νεότερου τύπου γυ-	μένος
ναικείο ένδυμα το οποίο	φυσέγγι: ρουκέτα
αντικατέστησε τον φερετζέ,	
παρόμοιο με το τσαντόρ	X
(τουρκ.)	χαβλού: μεγάλη πετσέτα
τσαρσί: αγορά, παζάρι	χαβούζα: πισίνα
τσατσαρώνης: ξεναγός, αλλά και	χαβούτσι: καρότο
φλύαρος (μεταφ.)	χαζινές: χρηματοκιβώτιο
τσελεμπής: αφέντης, άρχοντας	χαζιρεύω: ετοιμάζω
τσεσμές: κρήνη	χαϊνης: φυγάς, κλέφτης (κρητ.)
τσικμάς: αδιέξοδο	χαλαμπαλίκι: πλήθος, συνωστι-
τσιοχτισμένος: αδυνατισμένος	σμός
τσιτσιμπίρι, τζιτζιμπίρι: γκαζόζα	χαντούμης: ευνούχος
τσιφτές: δίκαννο	χαντρωμένη: υπερβολικά στολι-
τσουπανάκια: χειροκροτήματα	σμένη
	χασίλι: φρέσκο χορτάρι
Φ	χρεία: αποχωρητήριο
φαλιτάρω: χρεοκοπώ	χτυπητήρι: ρόπτρο